

СПОСОБИ ПОЄДНАННЯ ЧАСТИН РЕЧЕННЯ

Сполучники – це незмінювана службова частина мови, яка служить для поєднання однорідних членів речення або речень; короткі слова типу: *і, а, але, бо, щоб та ін.*, які служать для конструювання речень – простих і складних, і виражають при цьому певний тип логіко-семантичних зв'язків між словами і реченнями – **рівноправності, послідовності, причинно-наслідкові, умови та ін., між словами і реченнями.**

Це – одні з найчастіше вживаних слів. Сполучник суттєво впливає на зміст речення !

За значенням сполучники бувають:

- сурядні,
- підрядні

Сурядні сполучники з'єднують **однорідні члени** речення або **рівноправні частини** складносурядних речень. Серед сурядних сполучників розрізняють:

- **єднальні:** *і (й), та* (в значенні “і”), *також, і...і, ні...ні, як...так і, не тільки...а й*;
- **протиставні:** *а, але, та* (в значенні “але”), *зате, проте, однак, все ж*;
- **розділові:** *або, чи, або...або, чи...чи, то...то, не то...не то, чи то...чи то*.

Підрядні сполучники з'єднують частини складнопідрядних речень (головні та підрядні речення). Серед підрядних сполучників розрізняють:

- **з'ясувальні:** *що, як, щоб, ніби, мов*
- **порівняльні:** *як, що, мов, мовби, мовбито, немов, немо, наче, неначе, неначе б, неначебто, ніби, нібито, буцім, буцімто*;
- **часові:** *як, перед тим як, після того як, як тільки, відтоді як, з тих пір як, тимчасом як, як тільки, тільки що*;
- **причинові:** *бо, тому що, через те що, затим що, тим що, оскільки*;
- **мети:** *щоб, для того щоб, задля того щоб, аби*;
- **умови:** *якщо, якби, коли б, аби, раз*;
- **допустові:** *хоч (хоча), хай (нехай), дарма що, незважаючи на те що*;
- **наслідкові:** *так що*.

Пояснювальні сполучники приєднують уточнюючі слова або речення: *тобто, цебто, а саме, як-от, або, чи* (у значенні “тобто”).

Види підрядних речень за значенням	Засоби зв'язку: сполучники	сполучні слова	вказівні слова	
означальні	що, щоб, неначе, ніби, як	який, котрий, чий, де, куди, та ін.	той, такий, весь, всякий, все, кожний	
з'ясувальні	що, як, щоб, ніби, мов	хто, який, чий, котрий, де	те	
Обставинні	наслідку	так що		
	допусту	хоч, хоча, дарма що, незважаючи на те що		
	умови	коли, коли б, якби, якщо, як	то	
	причини	бо, тому що, від того що, через те що		
	мети	щоб, для того щоб, з тим щоб, аби	для того, з тим	
	ступеня і способу дії	щоб, ще як, чим-тим, мов, наче, ніби, ніж	скільки, наскільки як	так, такий, до того, настільки
	часу	як, як тільки	коли, поки, доки	доти, тоді
	місця		де, куди, звідки	там, скрізь, туди, звідки

За будовою сполучники бувають: а) прості, б) складні, в) складені.

- Прості (з одним коренем): і, а, та, бо, що, чи, як.
- Складні (з двома і більше коренями злитого написання): проте, зате, щоб, якби, нібито.
- Складені (з двома і більше коренями роздільного написання): коли б, тому що, через те що, так що, незважаючи на те що, не тільки...а й.

За способом вживання сполучники поділяються на: а) одиничні, б) повторювані, в) парні.

- Одиничні сполучники (і, а, але, або, як, мов) вживаються тільки між двома однорідними членами речення або між двома реченнями: Сонце повернуло на захід і зникло за горою. (повернуло і зникло – однорідні присудки). Між сходами, що вели на другий поверх, стояла пальма. (що – приєднує підрядне речення до головного).
- Повторювані сполучники (і...і, ні...ні, або...або, чи...чи, то...то) повторюються два і більше разів при однорідних членах речення та частинах складносурядного речення: Тее слово всім давало то розраду, то пораду. (Леся Українка) Ви або жартуєте зі мною, або просто перевтома винна.
- Парні сполучники (не тільки...а й, як...так і, хоч...але, якщо...то) вживаються між двома однорідними членами речення: Хоч поганий тин, та затишно з ним. Не тільки пригорбки, а й долини зазеленіли під сонцем.